

لنډيز

ټيک ټاک د نوي عصر او ټکنالوژۍ هغه وسيله يا اپليکشن دی، چې په ډېر ه کمه موده کې يې د نړۍ پر هر ګوډ خپل سيوري غوړولی دی. د نړۍ په هره برخه کې مينه وال لري. دا اپليکشن يا ټکنالوژي په ډېر کم وخت کې د ډېرو خلکو د پام وړ وگرځېدو په دې وسيله هر څوک کولی شي، ځانله يو اکونټ جوړ او په هغې کې وړې وړې ويډيوګانې جوړې او خپلو مينه والو ته يې ورسوي، په ټيک ټاک کې اسلامي، فرهنگي، ټولنيزې، سياسي او د ژوند نورو برخو پورې تړلي ټول موضوعات راوړل کېږي. په ځينو هېوادونو کې د همدې لارې په ميليونو ډالر هم تر لاسه کېږي. په اوس وخت کې ټيک ټاک د ژوند يوه برخه گرځېدلې ده. ټيک ټاک په پښتنه ټولنه هم خپل سيوري کړی او ډېری ځوانان که هغه په لږ دي او که په ډېر دي لارې په زړه پورې ويډيو گانې جوړوي او خلکو ته يې وړاندې کوي.

کاريدونکي ويي: ټيک ټاک، پښتانه، اغيزې، ژبه، پښتو، ځوانان، نجونې، کاروونکي.

سريزه

ټيک ټاک د نوي عصر لپاره يوه نوي وسيله ده، د دې لارې د نړۍ په هر ګوډ کې د هرې ټولني او فرهنگ خلک وړې وړې تمثيلي ويډيوګانې جوړوي او خپلو خلکو او ټولني ته يې وړاندې کوي. دې اپليکشن په پښتنو او په ځانګړي ډول په ځوانه طبقه ډېر اثر کړی دی. د نړۍ په هر ګوډ کې پښتانه ځوانان ډېر ي په زړه پورې وړې ويډيوګانې جوړوي او خلکو ته وړاندې کوي. کله، چې ژوند پرمختګ کوي، نړۍ ورسره پرمخ ځي او خلک له نويو شيانو سره مخ کېږي، چې يوه ښه بېلګه يې همدا ټيک ټاک ده. د ټيک ټاک د موضوعاتو لمن ډېره پراخه ده، چې د ژوند هره برخه په کې رانغاړل کېږي. ډېری تنکي ځوانان په دې برخه کې کار کوي. پښتو ادب ته يې دا ګټه ده، چې د دې لارې دا وړې تمثيلي ټوټې په خپله لمن کې د پښتني کلتور او فرهنگ هر شکل او فورم رانغاړي او ثبت پاتې کېږي. دا نوي عصري وسيله په پښتنو خپلې مثبتې او منفي اغيزې هم لري، ځينې ځوانان يې په مثبتې توګه کاروي او ټولني ته يې ګټه وي، خو ځينې داسې ځوانان او پېغلې شته، چې د همدې لارې د نورو سپکاوی او توهين کوي او خلکو ته کنزلي او بدې ردي وايي، چې دا يې په پښتنه ټولنه ډېره بده اغېزه ده، ددې لامل دا دی، چې څوک نشته، چې دا اپليکشن وڅاري او يا پرې کوم محدوديت وي، هر څوک کولی شي، د خپلې خوښې او د خپل زړه خبرې له همدې لارې نورو ته ورسوي. ټيک ټاک د نوي عصر او نوي ټکنالوژۍ ايجاد دی او نوي ځوانان يې تر ډېره په همدې مصروف کړي، چې زياتره ځوانان له زده کړو هم بې برخې کوي.

د څېړني ميتود او کړنلاره: د دې ليکنې بڼه ويډيوبي، انټرنېټي او کتابتوني ده. د تشرېحي، توضيحي او تحليلي ميتود څخه کار اخيستل شوی دی.

اصله موضوع: د ټيک ټاک پز دنه

ټيک ټاک هغه اپليکشن دی، چې په هغې کې کارکوونکي حوالی سي وړې وړې ويډيو گانې جوړې کړي او په مجازي نړۍ کې يې خپلو مينوالو ته ورسوي. په ټيک ټاک کې تر ډېره د پخلي، نڅا، ټوکي ټکالو او يا هم د ورځني ژوند ځينې وړې صحنې ويډيو کېږي. لومړی يادې ويډيوګانې ثبت يا ريکارډ کېږي او بيا وروسته ورسره ساز يا موزيک ورزياتېږي. د ټيک ټاک کارکوونکي دانستاگرام په څېر کولای شي لايک او کومنت واخلي. د يادونې وړ ده، چې د ټيک ټاک اپليکشن په چين کې جوړ او په نړۍ راج کوي. (۹)

د ټيک ټاک رامنځته کېد اړتيا

په اوس وخت کې ټيک ټاک د نړۍ تر ټولو خوښوونکي برنامې يا پروگرام دی. د انټرنېټ په نړۍ کې يې د ډېرو خلکو پام ځانته راګرځولی دی. ټيک ټاک تر دې دمه په امريکا کې ۸۰ اتيا ميليونه واري او په ټوله نړۍ کې ۸۰۰ اته سوه ميليونه ډېر کارکوونکي او مينه وال لري. دا په داسې حال کې ده، چې په دې شماره کې د چين زياتره وګړي نه دي شامل. د (Sensor Tower) شرکت د معلوماتو له مخې د ټيک ټاک اپليکشن په ۲۰۱۸ م کې د ۲۰۱۷ م کال په پرتله درې برابره شوی دی. د ټيک ټاک برنامې په ۲۰۱۶ م کال کې په فعاليت پيل کړای دی، چې د انستاگرام او اسنپ چټ په پرتله يې د نړۍ وال بازار تبليغاتي برخې پام هم ځانته را اړولی دی. همدا لامل دی، چې د نړۍ د ډېرو مشهورو فعالانو او ټولنيزو مشهورو څېرو لکه جیک پاول، جيمي فالن او ټوني هاوک پام يې ځانته اړولی او دوی هم د ټيک ټاک مينه وال شوي دي. د Apptopia شرکت د راپور له مخې ټيک ټاک په ۲۰۱۸ م کال کې له فيسبوک، يوټيوب، اسنپ چټ او انستاگرام څخه ډېر زيات ډاونلوډ شوی دی. په

۲۰۱۸م کال د اگست په میاشت کې (بایټ دنس) چې د ټیک ټاک د شرکت جوړونکی دی د (Musical.ly) په نوم یو پروگرام یا برنامې چې په ۲۰۱۷م کال کې یې پیرلې وه په ټیک ټاک ورگډه (مدغمه) کړه. همدا لامل وو، چې ټیک ټاک په امریکا او ټوله نړۍ کې د خلکو د پام وړ وگرځېدو. (۹).

اوس راځو او په دې بحث کوو، چې څه لامل شو، چې ټیک ټاک رامنځ ته شو او په خلکو کې دومره زیات شهرت پیدا کړي؟ دا، چې نړۍ د پرمختګ په حال کې ده او هره ورځ نوي نوي ټکنالوژي او پرمختګ سره مخ کېږي، نو خلک هم د پرمختګ غوښتونکي دي او غواړي، چې ورځ تر بلې د پرمختګ سره سم قدم ووهي او مخکې ولاړ شي. که لږ مخکې لاړ شو او وگورو، نو لومړی رادابو جوړه شوه تحول یې رامنځ ته کړ، بیا ورپسې تلویزون، کمپیوټر، انټرنیټ، موبایل، یا هو، جی ایمل، فیسبک، انسټاګرام، سنډ چټ، یوټیوب، ټیویټر... او اوس ټیک ټاک دا ټول هغه څه دي، چې یو په بل پسې رامنځ ته په ټولنه کې یې ارزښت پیدا کړ. په نړۍ کې ټول خلک او په ځانګړي ډول د نن وخت ځوانان د لا نورو ډېرو پرمختګونو په هیله او ارمان دي. همدا هیله او ارمان د دې لامل کېږي، چې نړۍ وال شرکتونه نوي نوي شیان او اسانتیاوې رامنځ ته کړي. د همدې پرمختګونو او نوښت په لړ کې یوه اړتیا د ټیک ټاک هم وه، چې بازار ته لار پیدا کړي. د ټیک ټاک د رامنځ ته کېدو یو لوی لامل دا وو، چې د امریکا او اروپا بازارونو ته لار پیدا کړي، نو ځکه یې په دې برخه کار وکړ او بالاخره یې د امریکا بازار ته مخه کړه، چې اوس وخت کې په امریکا کې ۸۰۰ میلیونه مینه وال لري. بل لامل یې دا و، چې ځوانانو دا پروگرام ډېر خوښ کړ او ورځ تر بلې یې په ټولنه کې اړتیا زیاته شوه. په نړۍ کې د ټیک ټاک زیاتره مینه وال ځوانان دي، چې مختلفې وړې وړې ویډیو ګانې لکه د پخلي، نڅا، د سندور سره خوله خوځول، وړې وړې تمثیلي ټوټې او داسې نورې خپلو مینه والو ته وړاندې او خپل ملګری زیات کړي. ټیک ټاک په ټوله نړۍ او په ځانګړي ډول په اسیا کې هم ډېر زیات مینه وال پیدا کړي دي.

ټیک ټاک او ځوانان:

کله، چې د ټیک ټاک نوم اخلو حتماً به مو ځوانان او د هغوی کره وره او څېرې سترګو ته ودرېږي. نږدې د نړۍ هر ځوان په هره ژبه خپلې وړې ویډیوګانې او کلیپونه جوړوي او د ټیک ټاک مجازي نړۍ ته یې سپاري. ټیک ټاک د ځوانانو د زوق او شوق د خړوبولو یوه ډېره بڼه او اسانه وسیله ده. د نن نړۍ ځوانان د دې لپاره وخت نه لري، چې لوی لوی کتابونه مطالعه کړي او څه ترې یاد کړي او نه دي ته وخت لري، چې پخوانی فولکلوري کېسې ولولي او واورې. دوی هر څه ډېر ژر او په کم وخت کې غواړي، چې دا کار ورته مجازي نړۍ په ځانګړي ډول ټیک ټاک اسانه کړای دی. د ټیک ټاک سره د ځوانانو بې کچې مینې د دې پروگرام ارزښت نور هم زیات کړای دی. هر هغه څوک، په ځانګړي ډول ځوانان، چې ځیرک موبایلونه او یا هم کمپیوټر لري، نو خامخا به د ټیک ټاک لیدلو ته زړه بڼه کوي او یو ځل به د ټیک ټاک نړۍ ته سر ورسکاره کوي. ټیک ټاک په ځوانانو کې ډېر رشد او وده کړې ده.

د ټیک ټاک کارونه:

که څه هم ټیک ټاک یو نوی اپلیکشن دی او د نړۍ په ګوډ ګوډکې ورسره خلک اشنا دي، د هرې طبقې، هر مذهب او هر ټولني خلک ترې ګټه اخلي، خو زیاتره کارکوونکي او چلوونکي یې ځوانان، ماشومان او په کمه کچه د پاڅه عمر خلک دي. دا اپلیکشن د هر انسان په لاس کارېدی شي او هر ډول، چې وغواړي ګټه ترې اخیستی شي، خو زموږ زیاتره ځوانان له دې مجازي نړۍ کله کله ناوړه ګټه پورته کوي او په سمه توګه یې نه کاروي. د ټیک ټاک کارونه که څه هم هیڅ ډول بندیز پرې نشته، خو کوبښن باید وشي په سمه توګه وکارول شي، خو ټولني ته د زیان پر ځای ګټه ورسوي او زموږ دا ټولنه د پرمختګ خوا ته روانه کړي. هغه پښتو یوه لنډی ده چې وایي:

په سور سالو کې ګناه نشته

ګناه جینۍ کې ده چې رنګه بڼګه ځینه

پورته لنډۍ ته په کتو سره ویلی شو، چې په مجازي نړۍ کې هر تحول او بدلونه راځي او د خلکو لاس ته رسېږي په هغې کې ګناه نه وي ګناه، خو یې په هغه کسانو کې وي، چې د ناوړه مقاصدو او ناوړه اخلاقو لپاره یې کاروي. د ټکنالوژي هر برخه مثبتې او منفي خواوې لري، که څوک ترې مثبتې ګټه اخلي ګټه یې کړي او که منفي خواته یې مخ کړي، نو په توان کې روان دی، نو په کار ده، چې کوبښن وشي او له دې ټکنالوژي سالمه ګټه پورته شي او د ټولني د اصلاح لپاره ترې کار واخیستل شي.

د ټیک ټاک ژبه:

مخکې مو په دې بحث وکړ، چې ټیک ټاک څه شی دی او ولې رامنځ ته شو؟ د ټیک ټاک د رامنځ ته کېدو لاملونه که څه هم د ځوانانو مینه وه او د نړۍ مارکیټ ته لاره پیدا کول و، اوس خبره دا ده، چې د دې ټولنيزي مجازي نړۍ ژبه باید څه ډول وکارل شي؟ ایا خلکو ته په کې کنځلې وشي؟ ایا د خلکو سپکاوی وشي؟ او که د خلکو شخصي حریم ته په کې وداخل شو؟ دې ټولو پوښتنو ته به په دې بحث کې لنډ ځوابونه پیدا کړو. دا، چې ټیک ټاک یوه ټولنيزه شبکه ده او هر څوک کولای شي لاس رسی ورته پیدا کړي. په هر ډول، چې وغواړي ګټه ترې پورته کړي. زموږ زیاتره ځوانان په ځانګړي ډول د افغانستان، پاکستان، ایران او هند ځوانان ډېری

وخت، چې د ټيک ټاک لپاره کومې وړې ويډيوگانې جوړوي د خلکو شخصي حريم ته ور داخليري، کنځلي په کې کوي او ډېره سپکه ژبه په کې کاروي. يو بل ته په کې سپکې سپورې او پوچې خبرې کوي. په ټيک ټاک کې، چې څومره ويډيوگانې خپريري که څه هم د طنز په ژبه يې جوړوي، خو کله کله ترې ژبه دومره خرابه شي، چې طنز په کنځلو او پوچو بدل شي. کله کله د ټيک ټاک لپاره په جوړو شوو ويډيوگانو کې د ادب اړخ دومره کمزوری شي، چې هره ويډيو د ليدلو وړ نه وي او نه شي کولای، چې په هر ځای کې وکتل شي. زمونږ زياتره ځوانان که يو خوا ټيک ټاک د پيسو د گټلو لپاره کاروي، نو بلخوا دې کوښښ وکړي، چې د خپلې ټولني د سمون او اصلاح لپاره هم په کې پام وکړي او داسې څه ټولني ته وړاندې کړي، چې ټولنه يې په کتلو ونه شرميري. ما مخکې يادونه وکړه، چې د ټيک ټاک ژبه زياتره وخت طنزي وي. که د طنز تعريف ته وکتل شي هلته چا ته د کنځلو اجازه نشته لکه په دې تعريف کې، چې وايي: (طنز عربي کلمه ده لغوي معنا يې، ناز او کرشمه، پيغور، مسخره کول او سرزنش کول بنودل شوي دي). (۳ : ۱۹۰).

انگريز اديب ډاکټر سامويل جانسن وايي: (طنز هغه ويناده، چې ټولنيز فساد او نادودې تر نيوکې لاندې راځي). (۱ : ۱۸۰).

((طنز په واقعيت کې هغه ترخه خندا ده، چې د ټولني د خلکو په ناوړه اعمالو، عاداتو، اخلاقو او افکارو باندې کيږي)) (۲ : ۱۱۴).

د طنز په اړه نور ډېر تعريفونه شته، چې دلته يې راوړل زمونږ د موضوع اړخ بل خوا ته وړي. دلته مې د طنز يادونه ځکه وکړه، چې د ټيک ټاک ژبه هم تر ډېره طنزي بڼه لري او زياتې ويډيوگانې د طنز په ژبه ثبت او خپريري. اوس، چې خبره د طنز ده، نو کوښښ بايد وشي داسې ويډيوگانې جوړې او خپرې شي، چې هم په ټولنه سالمه نيکه وشي او هم د کلام عفت په کې وساتل شي. که داسې ونکړو، نو ټولنه به د سالميتا څخه د بدبختي لورې ته روانه کړو او زياتره ځوانان به مو بدو کارونو او لارو ته هڅولي وي. په نړۍ کې د هرې ژبې ځوانان غواړي په ټيک ټاک جوړنه کې لاس بري او سي، خو په دې سيمه کې زياتره د هندي، پښتو، دري او اردو ژبو ويونکي په زړه پورې ويډيوگانې جوړوي او ټولني ته يې وړاندې کوي.

په ټولنه د ټيک ټاک اغيزې:

د موضوع په دې برخه کې په دې بحث کوو، چې د ټيک ټاک ټولنيزه رسنۍ په موجوده ټولنه کومې مثبتې او منفي اغيزې بڼدلی شي. گټه يې ډېره ده که تاوان؟ ايا خلک او په ځانگړي ډول ځوانان به له ټيک ټاک څخه سمه گټه واخلي کنه؟ دا او دې ته ورته نورې پښتنې به په همدې بحث کې د دوه جلا جلا عنوانو تر سر ليک لاندې وڅېړل شي.

په پښتنه ټولنه د ټيک ټاک مثبتې اغيزې:

د نړۍ په هر گوډ کې د انټرنېټ په مرسته له مجازي نړۍ سره د هر عمر خلک تر ډېره آشنا دي. په اسيا، امريکا، اروپا او افريقا کې تر ډېره له مجازي نړۍ څخه خلک مختلفې گټې تر لاسه کوي، خو ټيک ټاک په مجازي نړۍ کې هغه اپليکشن يا وسيله ده، چې د مادي گټو تر څنگ يې معنوي گټې هم ډېرې زياتې دي. ځيني خلک ټيک ټاک يوازې د تجارتي گټو لپاره کاروي او له دې لارې ډېرې پيسې تر لاسه کوي. د هر کلتور او فرهنگ خلک يې د خپل کلتور او فرهنگ تر چتر لاندې کاروي او گټه ترې اخلي. په هند کې د ټيک ټاک کارونه کې پرته له مذهبي بنديزونو، نور هيڅ ډول محدوديت او بنديز په کې نه ليدل کېږي.

که ژبه يې هر څومره لوڅه او برېنده وي، که چا ته په کې هر څومره سپکاوي شوی وي کوم باک او پروا په کې نشته ځکه د هغې ټولني په فرهنگ او کلتور کې طنز او کوميدي د ډېر ارزښت وړ ده او چاته کوم سپک کار نه ښکاري. همدارنگه که د ځينو سيمو په اړه خبرې وکړو ځيني خلک هم په طنز او کوميدي کې د کلام د عفت تر ډېره خيال نه ساتي او هر ډول چې وغواړي خپله ويډيو جوړوي او په ټيک ټاک يې خپروي، خو که خبره د پښتنو سيمو کوو، نو دلته په دې سيمه کې د هر ديني، مذهبي او کلتوري ارزښت ته بايد پام وشي او داسې څه بايد خپاره نه شي، چې ټولنه کې غيرگونونه وپاروي. تر کومه، چې په پښتنه سيمه د ټيک ټاک د مثبتو اغيزو خبره ده، لکه د نورې نړۍ د وگړو په څېر په پښتنو يې هم تر ډېره مثبتې اغيزې کړي او خلک ترې مثبتې گټه پورته کوي.

دلته به په لنډډول د ځينو يادونه وکړو. لومړۍ گټه، خو دا ده، چې ډېر پښتانه يې په ځينو برخو کې خپلو مسؤليتونو او کارونو ته متوجه کړي دي، چې په ټولنه کې بايد څرنگه ژوند وکړي او د خلکو سره يې راشه درسه او ټولنيز اخلاق څنگه وي. بله گټه يې دا ده، چې د ټيک ټاک له لارې په ډېرو هغو چارواکو، چې خدمت ته يې شا کړي ده، په هغوی طنز شوی او په ځينو برخو کې يې خپلو مسؤليتونو ته ځير کړي دي. همدارنگه په ټولنه کې ځيني خلک شته، چې د نورو خلکو يا مخالف جنس سره تبعيض کوي، چې په ځينو ټيک ټاک پروگرامونو کې د داسې خلکو په وړاندې په تنده طنزي لهجه تر برید لاندې نيول شوي، څو متوجه شي، چې په اسلام کې تبعيض نشته، نو خلک ولي يو تر بله تبعيض کوي.

ځيني داسې ټيک ټاک ويډيوگانې هم شته، چې د پښتنې سيمې ناوړه دودونو يې تر برید لاندې نيولي او خلکو ته دا په گوته کوي، چې دا ډول دودونه انساني ټولنه له بدمرغيو سره مخ کوي. همدارنگه

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**